

УДК 94 : 069.1

DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2019.4\(28\).355](https://doi.org/10.33782/eminak2019.4(28).355)

РОЛЬ МУЗЕЇВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Ірина Гнідик

Національний університет «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

e-mail: iryna.univer@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7560-3365>

У статті представлено аналітику сучасних тенденцій актуалізації діяльності музеїв та історико-культурної спадщини у контексті тематики теоретичної та практичної реалізації популярної концепції сталого (збалансованого) розвитку суспільства. Проаналізовано головні документи та рекомендації міжнародних культурних інституцій у цій площині, актуальні перетини потенціалу музеїв і реалізації цілей і завдань сталого розвитку суспільства, інноваційні підходи на прикладі нових зарубіжних досліджень і практичних проектів.

Ключові слова: музей, сталий розвиток суспільства, історико-культурна спадщина, концепція, суспільство, стратегія

На сучасному етапі розвитку суспільства щоразу більшої актуальності набирає концепція сталого (збалансованого) розвитку. Ця тематика активно дискутується у зарубіжному науково-дослідному й інноваційно-практичному просторі. Особливо актуальним перетином цієї проблематики є роль історико-культурної спадщини у практичних концептах методології реалізації збалансованого розвитку суспільства. Історико-культурна спадщина відіграє важливі суспільні функції, актуалізує питання ідентичності, політики пам'яті, національної самобутності. Над цією проблематикою працює велика кількість фахівців різного профілю з метою пошуку інноваційних підходів популяризації та промоції культурної спадщини. На особливу увагу у цьому контексті заслуговують музеї як інституції репрезентації історико-культурної спадщини у суспільстві. Відповідно, питання ролі музеїв і культурної спадщини у контексті сталого розвитку суспільства є актуальним трендом сучасних наукових і практичних інноваційних пошуків.

Історико-культурна спадщина та діяльність музеїв особливим чином пов'язана з практичним інструментарієм реалізації актуальної концепції збалансованого розвитку суспільства. Аналітика інноваційного закордонного досвіду, міжнародних науково-дослідних проектів та оцінювання перспектив його імплементації в українському контексті надає можливість перезавантажити та актуалізувати інноваційні тенденції у вимірі сталого суспільного розвитку та культурного туризму. Імплементація сучасних підходів у сфері культурної спадщини та музейної справи на основі закордонного досвіду та інновацій є одним з найбільш актуальних і малодосліджених аспектів з прикладним практичним значенням.

В історіографії зазначена тематика привертає щоразу більшу увагу дослідників різних напрямків. Схематично історіографічні здобутки цієї теми можна поділити на кілька категорій:

1) загальна література щодо дослідження та аналізу головних документів, конференцій, рекомендацій і стратегій реалізації концепції сталого розвитку суспільст-

ва. Крім загальних оглядів, автори висвітлюють тему сталого розвитку з точки зору економіки, екології, освіти, туризму, культури, урбаністики¹ тощо.

2) дослідження про історико-культурну спадщину в контексті збалансованого розвитку, де принагідно згадується роль музеїв². У вимірі згаданих категорій варто відзначити значні здобутки як закордонної, так і української історіографії.

3) література про сучасні тенденції розвитку музеїв та їхній потенціал у контексті досягнення цілей сталого розвитку суспільства. Цей тематичний вектор активно розробляється зарубіжними дослідниками упродовж останніх років³, натомість українських досліджень саме цього аспекту ще не так багато. Відповідно, аналітика закордонного досвіду імплементації інструментарію досягнення цілей сталого розвитку у музейній діяльності є доволі актуальним напрямком, що дає можливості прикладного застосування цих підходів в українських музеях.

Метою цього дослідження є аналіз сучасних зарубіжних науково-дослідних і практичних тенденцій стратегії діяльності музеїв у контексті сталого розвитку суспільства, успішних проектів у цій сфері та визначення перспективних напрямків трансформації сучасної місії музею.

Концепція сталого розвитку поєднує три важливі аспекти: суспільний, економічний та екологічний (екосистемний). З огляду на сучасні актуальні умови особливого значення набуває ще й четвертий вимір – культурний сталий розвиток⁴. Початкові засади концепту збалансованого розвитку закорінені у звіті «Наше спільне майбутнє» комісії Брундтланд (попередня назва – «Світова комісія з довкілля та розвитку»)

¹ Дейли Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку = The Economics of Sustainable Development; [пер. с англ.]; Ін-т сталого розвитку. Київ: Інтелсфера, 2002. 312 с.; Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Путівник / [В. Підліснюк, І. Рудик, В. Кириленко та ін.]. Київ: Видавництво СПД «Ковальчук», 2005. 88 с.; Стратегія сталого розвитку (туристична галузь) / Ісаєнко В.М., Ніколаєв К.Д., Бабікова К.О., Білявський Г.О., Смирнов І.Г. Київ, 2013. 301 с.; Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (21 жовтня 2016 р., Дніпро) / За заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. 264 с.; Johnston P., Everard M., Santillo D., Robèrt K. Reclaiming the definition of sustainability // Environmental Science and Pollution Research International. Jan 2007, 14 (1). P. 60-66; Klarin T. The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues // Zagreb International Review of Economics and Business. Vol. 21: Issue 1. P. 67-94.

² Urban Heritage, Development and Sustainability: International Frameworks, National and Local Governance. Sophia Labadi, William Logan. Routledge, 2015. 314 p.; The Economics of Uniqueness: Investing in Historic City Cores and Cultural Heritage Assets for Sustainable Development. Guido Licciardi, Rana Amirtahmasebi. World Bank Publications Washington, DC, USA, 2012, 330 p.; The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century. Report of the IUCN. 29-31 January, 2006. URL: http://www.cmsdata.iucn.org/downloads/iucn_future_of_sustainability.pdf; Theory and Practice in Heritage and Sustainability: Between past and future. Elizabeth Auclair, Graham Fairclough. Routledge, 2015. 218 p.; Cultural Heritage and Sustainable Development: Economic Benefits, Social Opportunities and Policy Challenges. Editors George Mergos, Nikolas Patsavos. Publisher: Technical University of Crete Chania, 2017. 416 p.; Cultural Heritage and the Challenge of Sustainability. Diane Barthel-Bouchier. Routledge, 2016. 235 p.

³ McGhie H. Museums and the Sustainable Development Goals. A how to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners. URL: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2019/08/museums-and-the-sustainable-development-goals-2019.pdf>; Rota M. I musei per la sostenibilità integrata. Scenari e prospettive. URL: <https://www.editricebibliografica.it/evento-artlab-2019-la-responsabilita-dei-musei-nello-sviluppo-sostenibile-4590.html>; Pop I.L., Borza A. Sustainable Museums for Sustainable Development // Advances in Business-Related Scientific Research Journal (ABSJR). 2015. Vol. 6. № 2. P. 122.

⁴ Pop I.L., Buiga A., Borza A., Ighian D. Achieving Cultural Sustainability in Museums: A Step Toward Sustainable Development // Sustainability. 2019. № 11 (4). P. 970.

у жовтні 1987 р. Саме у цьому документі визначено термін «сталий розвиток»⁵. Щодо подальшого чіткого визначення терміну та методики практичної реалізації провадилися активні дискусії на міжнародних конференціях і форумах. Зокрема, у 1992 р. у часі форуму ООН щодо тематики довкілля та розвитку було прийнято один з найбільш важливих документів у цій площині – «Порядок денний на XXI століття» («Agenda 21»)⁶.

У процесі практичної розробки концепції було виокремлено глобальні цілі та завдання сталого розвитку суспільства. Головними орієнтирами у цьому контексті є такі документи:

- резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2015 р. «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року» («Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development»)⁷;

- стратегія сталого розвитку ЄС⁸;
- національні стратегії сталого розвитку.

В українському контексті мова йде про:

- Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» (репрезентована на урядовому рівні 15 вересня 2017 р.), яка представляє специфіку адаптації цілей збалансованого розвитку відповідно до національних вимірів⁹;

- стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»¹⁰;
- стратегії сталого розвитку України до 2030 року¹¹;
- регіональні стратегії збалансованого розвитку, що розроблені залежно від специфіки та конкретних потреб області чи конкретного територіального округу.

Особливим чином музеї та інституції історико-культурної спадщини можуть долучитися до реалізації таких цілей як: захист і промоція світової та національної культурної та природної спадщини, забезпечення збалансованого розвитку регіонів через збереження національних культурних цінностей і традицій, форматування якісної освіти, розвиток міст; промоція захисту навколишнього середовища, проведення профільних досліджень стратегії реалізації концепції, підтримка культурного

⁵ Johnston P., Everard M., Santillo D., Robèrt K.H. Reclaiming the definition of sustainability // Environmental Science and Pollution Research International. 2007. № 14 (1). P. 60-66; World Commission on Environment and Development. Our Common Future. Oxford: Oxford University Press. 1987. P. 383.

⁶ Klarin Tomislav. The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues // Zagreb International Review of Economics and Business. Vol. 21: Issue 1. P. 67-94; United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June, 1992 AGENDA 21. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

⁷ Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>

⁸ EU Sustainable Development Strategy. URL: https://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/strategy/index_en.htm

⁹ 2017 – Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСП). URL: <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsili-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr>

¹⁰ Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

¹¹ Указ Президента України №722/2019 Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>; Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf

сталого туризму¹².

У 2015 р. ЮНЕСКО оприлюднила «Рекомендації щодо захисту та промоції музеїв, колекцій, їхньої різноманітності та ролі у суспільстві»¹³, де наголошено, що музеї мають великий потенціал у площині підвищення обізнаності громадськості про цінність культурної та природної спадщини та про відповідальність щодо її збереження. Крім цього, особливу увагу звернено на те, що музеї сприяють економічному розвитку, особливо через культурні та креативні галузі й туризм. Автори Рекомендацій акцентують на необхідності охорони та промоції музеїв і колекцій, надаючи їм можливість бути партнерами у проектах реалізації сталого розвитку через збереження й охорону спадщини, захист і просування культурного різноманіття, передачу наукових знань, розвиток освітньої політики, навчання упродовж усього життя та соціальної згуртованості, а також розвиток креативних галузей і туристичної економіки¹⁴.

У цьому контексті цікавим практичним прикладом є програма Асоціації музеїв Австралії. У ній визначено загальні принципи сталого розвитку для музеїв¹⁵. На особливу увагу заслуговують такі принципи:

- необхідність базувати стратегію діяльності музею на довгострокову перспективу, беручи до уваги як теперішнє, так і майбутні покоління;
- взаємозалежність соціальних, економічних та екологічних цілей;
- потреба включення засад сталого розвитку у розробку місії, бачення й організаційних структур музею;
- розробка керівництвом чітких цілей і вимірюваних показників цих процесів для ефективного управління;
- вплив на розвиток потенціалу громади, її залучення до прийняття рішень, досліджень, виставок та інших публічних проектів;
- розгляд стійкого розвитку як глобальної мети (діючи локально, повинні думати глобально – екологічні, соціальні й економічні проблеми мають глобальний масштаб);
- участь в екологічному вимірі розвитку суспільства, зокрема у питаннях ефективного використання ресурсів і переробки відходів;
- формування поінформованості громадськості щодо практичних знань про сталий розвиток суспільства, координація дискусій і досліджень;
- участь у вихованні громади у контексті сталого розвитку, сприяння розумінню взаємозалежності природних, економічних і соціальних систем¹⁶.

¹² McGhie H. Museums and the Sustainable Development Goals. A how to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners. URL: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2019/08/museums-and-the-sustainable-development-goals-2019.pdf>; 2017 – Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна...; Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект)...

¹³ Recommendation concerning the Protection and Promotion of Museums and Collections, their Diversity and their Role in Society adopted by the General Conference at its 38th Session, Paris, 17 November 2015. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246331>

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Museums and Sustainability. Guidelines for policy and practice in museums and galleries. Developed 2001-2002; Adopted by MA National Council, Nov. 2002; Launched Jan.2003). URL: https://www.amaga.org.au/sites/default/files/uploaded-content/website-content/SubmissionsPolicies/museums_and_sustainability_policy_2003-2012.pdf

¹⁶ Ibidem.

Тематика практичної участі музеїв у досягненні цілей і завдань сталого суспільного розвитку активно представлена у найновіших дослідженнях і міжнародних проєктах. Зокрема, у 2019 р. з'явилося видання «Museums and the Sustainable Development Goals. A how to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners» («Музеї та цілі сталого розвитку. Керівництво для музеїв, галерей, культурного сектору та їхніх партнерів») музейного фахівця, учасника створеної у 2018 р. при Міжнародній Раді Музеїв (ICOM – International Council of Museums) робочої групи з питань збалансованого розвитку та засновника «Curating Tomorrow» – консультативної організації для музеїв та сектору культурної спадщини Генрі Макгі (Henry McGhie)¹⁷. Видання має на меті показати як музеї можуть долучитися до реалізації цілей збалансованого розвитку: захист історико-культурної та природної спадщини у музейному і загальному вимірі, підтримка навчальних і дослідницьких можливостей щодо вивчення цілей сталого розвитку, підтримка сталого розвитку туризму, лідерство та менеджмент у площині реалізації цілей тощо.

Зокрема, автор наголошує, що музеї:

- зберігають культурну та природну спадщину у вигляді колекцій і пов'язаних з ними знань, складають основу широкого спектру навчальних і дослідницьких програм, які можуть підтримувати цілі розвитку, а також збереження культурної та природної спадщини за межами музеїв;
- охоплюють і зацікавлюють дуже велику кількість людей, а також можуть відігравати вирішальну роль у підвищенні рівня суспільної освіти та участі у реалізації цілей сталого розвитку;
- допомагають забезпечити всім людям рівну можливість повноцінно брати участь у житті суспільства, можуть об'єднувати людей різних зацікавлень і середовищ, популяризуючи справедливі цінності, викликають довіру громади, тому сприяють промоції цілей збалансованого розвитку;
- можуть внести вагомий внесок у місцеву економіку, особливо у районах бідності або ж там, де певні групи людей маргіналізовані, що врешті може допомогти подолати соціальні й економічні нерівності;
- приймають участь у сприянні й ініціюванні міжгалузевих партнерств, підтримують активну взаємодію між людьми та сприяють вирішенню як локальних, так і глобальних проблем¹⁸.

Важливо наголосити, що музеї й об'єкти культурної спадщини є потужними рушіями місцевого розвитку, оскільки сприяють креативності, підвищують культурну різноманітність, допомагають відроджувати місцеву економіку, залучають громаду, сприяють соціальній згуртованості. У цьому контексті є важливе спільне напрацювання Організації економічного співробітництва та розвитку (The Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) і Міжнародної ради музеїв (International Council of Museums (ICOM) «Культура та місцевий розвиток: максимізація впливу – путівник для місцевих органів влади, громад та музеїв» («Culture and Local Development: Maximising the Impact – A Guide for Local Governments, Communities and Museums»)¹⁹ (2018 р.) Ці рекомендації надають практичний інструментарій для

¹⁷ McGhie H. Museums and the Sustainable Development Goals. A how to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Culture and Local Development: Maximising the Impact – A Guide for Local Governments, Communities and Museums. URL: https://icom.museum/wp-content/uploads/2019/08/ICOM-OECD-GUIDE_EN_FINAL.pdf

органів місцевого самоврядування, громад і музеїв щодо визначення стратегії сталого місцевого розвитку шляхом активного залучення потенціалу культури. Основні аспекти путівника розкривають такі питання як реалізація потенціалу музеїв у суспільному, локальному, економічному, урбаністичному, освітньому та творчому розвитку. Рекомендації путівника були апробовані більш ніж 20 музеями²⁰.

Оскільки одним з найважливіших аспектів концепції збалансованого розвитку є екологічний вимір, велика увага дослідників присвячена тому, як музеї можуть долучитися до вирішення цієї проблеми. Музеї як культурні інституції можуть внести чималий внесок у розвиток культурної екології через: практику управління ресурсами, що мінімізують вплив на навколишнє середовище; розробку освітніх програм; створення та реалізацію заходів, які шляхом художнього та творчого самовираження та наукового поширення сприяють підвищенню обізнаності про екологічні проблеми²¹. Зокрема, цікавим прикладом є канадська «Коаліція музеїв заради кліматичної справедливості» («The Coalition of Museums for Climate Justice»). Завданням коаліції є мобілізація та підтримка працівників музеїв, культурних інституцій, організацій Канади у площині сприяння громадській обізнаності й активній діяльності з метою вирішення актуальних проблем в умовах зміни клімату²².

Завдяки навчальній функції музеї можуть сприяти поширенню та розвитку цінностей і суспільної поведінки, що сприяє сталому розвитку. Зокрема, через виставки, участь у дискусіях та організацію заходів на тематику кліматичних та екологічних змін музеї здатні впливати на ставлення людей до природного середовища. Для ефективнішої реалізації культурної, соціальної й екологічної місії музеї можуть використовувати інноваційні сучасні технології, діджиталізаційні стратегії, цифрові колекції, практичні інтерактивні експонати, технологію віртуальної реальності тощо²³.

Важливим компонентом сталого розвитку суспільства є також економічний аспект. На сучасному етапі щоразу більшої актуальності набирає т.зв. креативна економіка, розвиток «розумних» міст (smart cities), розвиток урбаністичного потенціалу на основі промоції культурної спадщини. Музеї мають значний потенціал позитивного впливу на розвиток креативної економіки на засадах сталого розвитку суспільства. Музеї з добре продуманою організаційною стратегією відіграють важливу економічну роль у розвитку культурного туризму. У кінцевому результаті така діяльність приносить позитивні результати для розвитку як у локальному, так і регіональному вимірі. У цьому контексті доволі цікавими взірцями є зарубіжні міста, які успішно використовують потенціал культури та музеїв як частину стратегії їх сталого розвитку – Більбао, Валенсія, Остін, Луїсвілл тощо²⁴. Зокрема, створення та діяльність музею Гутгенхайма у м. Більбао подає яскравий приклад непересічного впливу

²⁰ Ibidem.

²¹ Rota M. I musei per la sostenibilità integrata. Scenari e prospettive.

²² Coalition of Museums for Climate Justice. URL: <https://coalitionofmuseumsforclimatejustice.wordpress.com/about/>

²³ Pop I.L., Borza A., Buiga A., Ighian D., Toader R. Achieving Cultural Sustainability in Museums: A Step Toward Sustainable Development // Sustainability. 2019. № 11. P. 970, DOI: 10.3390/su11040970 www.mdpi.com/journal/sustainability

²⁴ Pop I.L., Borza A. Sustainable Museums for Sustainable Development // Advances in Business-Related Scientific Research Journal (ABSRJ). 2015. Vol. 6, № 2. P. 122; Plaza B., Haarich S.N. The Guggenheim Museum Bilbao: between regional embeddedness and global networking. European Planning Studies. 2013. DOI: 10.1080/09654313.2013.817543

музею на економічний та соціальний розвиток міста. Цей своєрідний феномен відомий дослідникам як т.зв. «ефект Більбао», або ж «ефект Гуггенгайма». Музей значно вплинув на розвиток туристичних потоків та культурного обличчя міста²⁵.

Таким чином, тематика діяльності музеїв у контексті реалізації цілей і завдань концепції сталого розвитку суспільства є доволі актуальною у сучасному науково-практичному просторі. До аналітики цієї проблематики долучається щоразу більша кількість фахівців різних напрямів, що додає особливої міждисциплінарної цінності. У цьому контексті реалізація креативних та інноваційних підходів у музейній справі у вимірі сталого розвитку суспільства на різних ієрархічних рівнях (від локального до національного) й аналітика досвіду зарубіжних країн у цій площині відкриває нові горизонти для сучасних досліджень і практичних інноваційних трансформаційних технологій. Відповідно, важливими практичними кроками для імплементації стратегії сталого розвитку у музейній сфері є: відстеження закордонних тенденцій розвитку, проектів, досліджень; акцентування на тематиці збалансованого розвитку у практичній розробці стратегії діяльності музеїв; залучення сучасних технологій, діджиталізаційних інструментів, експозиційних і комунікаційних стратегій у музейній сфері; залучення музеїв у контексті культурного туризму й урбаністичного розвитку.

REFERENCES

- Auclair, E. & Fairclough, G. (Eds.)** (2015). *Theory and Practice in Heritage and Sustainability: Between past and future*. Routledge.
- Barthel-Bouchier, D.** (2016). *Cultural Heritage and the Challenge of Sustainability*. Routledge.
- Deily, H.** (2002). *Poza zrostanniam. Ekonomichna teoriia staloho rozvytku* [Out of growth. The Economics of Sustainable Development]. Kyiv: Intelsfera [in Ukrainian].
- Isaienko, V., Nikolaiev, K., Babikova, K., Biliavskiy, H. & Smyrnov, I.** (2014). *Stratehiia staloho rozvytku (turystychna haluz)* [Sustainable development strategy (tourism)]. Kyiv: Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
- Johnston, P., Everard, M., Santillo, D. & Robèrt, K.** (2007). Reclaiming the definition of sustainability. *Environmental Science and Pollution Research International*, 14(1), 60-66.
- Klarin, T.** (2018). The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues. *Zagreb International Review of Economics and Business*, 21 (1), 67-94. DOI: <https://doi.org/10.2478/zireb-2018-0005>
- Labadi, S. & Logan, W. (Eds.)** (2015). *Urban Heritage, Development and Sustainability: International Frameworks, National and Local Governance*. Routledge.
- Licciardi, G. & Amirtahmasebi, R.** (Eds.) (2012). *The Economics of Uniqueness: Investing in Historic City Cores and Cultural Heritage Assets for Sustainable Development*. Washington, DC, World Bank Publications.
- McGhie, H.** (2019). *Museums and the Sustainable Development Goals. A how to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners*. Retrieved from: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2019/08/museums-and-the-sustainable-development-goals-2019.pdf>
- Mergos, G. & Patsavos, N. (Eds.)** (2017). *Cultural Heritage and Sustainable Development: Economic Benefits, Social Opportunities and Policy Challenges*. Technical University of Crete Chania.
- Pidlynskiuk, V., Rudyk, I., Kyrylenko, V., Vyshenska, I. & Masliukivska, O.** (2005). *Stalyi rozvytok suspilstva: rol osvity. Putivnyk* [Sustainable development of society: the role of education. Guidebook]. Kyiv: Vydavnytstvo SPD «Kovalchuk» [in Ukrainian].
- Plaza, B. & Haarich, S.N.** (2015). The Guggenheim Museum Bilbao: Between Regional Embeddedness and Global Networking. *European Planning Studies*, 23:8, 1456-1475, DOI: <https://doi.org/10.1080/09654313.2013.817543>
- Pop, Izabela L., Buiga, A., Borza, A. & Ighian, D.** (2019). Achieving Cultural Sustainability in Museums:

²⁵ Plaza B., Haarich S.N. The Guggenheim Museum Bilbao...

- A Step Toward Sustainable Development. *Sustainability*, 11, 970, 1-22, DOI: <https://doi.org/10.3390/su11040970>
- Pop, I.L. & Borza, A.** (2015). Sustainable Museums for Sustainable Development. *Advances in Business-Related Scientific Research Journal (ABSRJ)*, 6 (2), 119-131.
- Rota, M.** (2019). *I musei per la sostenibilità integrata. Scenari e prospettive*. Retrieved from: <https://www.editricebibliografica.it/evento-artlab-2019-la-responsabilita-dei-musei-nello-sviluppo-sostenibile-4590.html>
- World Commission on Environment and Development.** *Our Common Future* (1987). Oxford: Oxford University Press.

Iryna Hnidyk

(Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7560-3365>

Role of Museums in the Context of Sustainable Development of Society Realization

The concept of sustainable development is a topical transformational trend of today. Experts from various fields are involved in its theoretical and practical development. These issues are actively discussed in the context of international projects and interdisciplinary research. Historical and cultural heritage and museums also play an important role in achieving the goals of sustainable development of a society. The paper highlights current trends in the development of this field, the aspects of museums' potential in the context of sustainable development in social, economic, cultural, environmental, urban and tourist spheres. The examples of international organizations' activities, key documents, and recommendations, as well as promising directions for the realization of museum potential in the area of sustainable social development are analyzed in the paper.

Keywords: museum, sustainable development of a society, historical and cultural heritage, concept, society, strategy

Надійшла до редакції / Received: 13.10.2019

Схвалено до друку / Accepted: 16.12.2019